

Економіка галузей сільського господарства

УДК 338.45.48

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19680972>

**Управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств
на засадах соціальної відповідальності та мінімізації логістичних ризиків
експорту**

Лимар Валерія Валеріївна,

професор кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики, д.е.н.,
професор Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-4328-7529>

Прийнято: 04.04.2026 | Опубліковано: 21.04.2026

***Анотація:** Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розроблення науково-методичних і прикладних засад управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств на основі інтеграції принципів соціальної відповідальності та інструментів мінімізації ризиків логістичних ланцюгів експорту, спрямованих на підвищення ефективності, адаптивності та конкурентоспроможності аграрного бізнесу в умовах нестабільного зовнішнього середовища.*

***Методи дослідження.** Методи дослідження базуються на комплексному поєднанні теоретичних, аналітичних та прикладних підходів, що дозволяє всебічно оцінити взаємозв'язок сталого розвитку, соціальної відповідальності та логістичних ризиків у діяльності сільськогосподарських підприємств. До основних методів належать системний та інтеграційний підходи, а також прикладні адаптаційні механізми, включно з*

диверсифікацією логістики, цифровізацією процесів та розвитком партнерських відносин. Використання зазначених методів дозволяє формалізувати управлінські процеси, мінімізувати ризики, підвищити ефективність і конкурентоспроможність підприємств, а також забезпечити довгострокову соціально-економічну стійкість в умовах динамічного та невизначеного зовнішнього середовища.

Результати. Сучасні умови функціонування сільськогосподарських підприємств вимагають переходу від традиційних управлінських підходів до інтегрованих моделей, які поєднують принципи сталого розвитку, соціальної відповідальності та управління ризиками в логістичних ланцюгах експорту. Запропонована концептуальна основа дослідження відображає багаторівневу систему взаємопов'язаних елементів, що забезпечує адаптивність і довгострокову стійкість підприємств, тоді як науково-методичний базис окреслює логіку побудови інтегрованої системи управління, включаючи ідентифікацію, оцінювання та пріоритезацію логістичних ризиків, формування системи показників сталого розвитку, застосування інструментів прийняття рішень та механізмів моніторингу і контролю. Практична реалізація цих підходів через адаптаційні організаційно-управлінські механізми сприяє підвищенню економічної ефективності, зниженню ризиків, зміцненню конкурентних позицій і формуванню довгострокової соціально-економічної стійкості аграрного бізнесу в умовах динамічного та невизначеного зовнішнього середовища.

Наукова новизна. Вперше запропоновано багаторівневу концептуальну модель, яка охоплює зовнішнє середовище, внутрішні процеси підприємства та адаптаційні організаційно-управлінські механізми, а також науково-методичний базис із комплексом інструментів і показників для оцінювання та мінімізації логістичних ризиків, інтеграції соціальної відповідальності та формування системи стратегічного і операційного управління, що забезпечує

підвищення ефективності, конкурентоспроможності та довгострокової стійкості аграрних підприємств в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Висновки та практична значущість. *Визначено, що сучасні умови функціонування сільськогосподарських підприємств вимагають переходу до інтегрованих моделей управління, які поєднують сталий розвиток, соціальну відповідальність та ризик-менеджмент логістичних ланцюгів експорту. Запропонована концептуальна основа дослідження формує багаторівневу систему взаємопов'язаних елементів із науково-методичним базисом для оцінювання ризиків, показників сталого розвитку та прийняття управлінських рішень. Практична реалізація цих підходів через адаптаційні механізми забезпечує підвищення ефективності, конкурентоспроможності та довгострокової стійкості аграрного бізнесу в умовах нестабільного зовнішнього середовища.*

Ключові слова: *ризик, логістична система, ризик-менеджмент, соціальна відповідальність, сільськогосподарське підприємство, управління, сталий розвиток, малий бізнес, стратегія, сільське господарство, експорт.*

Managing the sustainable development of agricultural enterprises based on social responsibility and the minimisation of export logistics risks

Valeriia Lymar,

Professor of international relations and foreign policy department, Doctor of
Economics, professor

Vasyl' Stus Donetsk National University

<https://orcid.org/0000-0002-4328-7529>

Abstract: *The aim of the study. The study aims to theoretically substantiate and formulate scientific, methodological, and practical approaches for managing*

the sustainable development of agricultural enterprises, by integrating principles of social responsibility and risk-minimization strategies in export supply chains, with the goal of improving the efficiency, resilience, and competitiveness of the agribusiness sector amid a volatile external environment.

Research methods. *The study employs a combination of theoretical, analytical, and applied methods, allowing for a thorough evaluation of the connections between sustainable development, social responsibility, and logistical risks within agricultural enterprises. Key methods include systemic and integrative approaches, alongside practical adaptation mechanisms such as logistics diversification, digitalisation of processes, and partnership development. Applying these methods facilitates the formalisation of management practices, reduces risks, enhances enterprise efficiency and competitiveness, and ensures long-term socio-economic stability in a dynamic and uncertain external environment.*

Results. *The contemporary operating conditions of agricultural enterprises necessitate a move away from traditional management methods toward integrated models that merge sustainable development principles, social responsibility, and risk management in export supply chains. The study's proposed conceptual framework represents a multi-level system of interconnected elements that supports enterprise adaptability and long-term sustainability, while the scientific and methodological foundation explains the rationale for constructing an integrated management system. This includes identifying, assessing, and prioritising logistics risks, developing sustainable development indicators, and applying decision-making, monitoring, and control tools. Implementing these approaches through adaptive organisational and managerial mechanisms enhances economic efficiency, mitigates risks, strengthens competitive positions, and fosters long-term socio-economic stability in a dynamic and uncertain external environment.*

Scientific novelty. *For the first time, a multi-level conceptual model has been introduced, encompassing the external environment, internal enterprise processes,*

and adaptive organisational and managerial mechanisms, alongside a scientific and methodological foundation with tools and indicators for evaluating and mitigating logistical risks, integrating social responsibility, and establishing a strategic and operational management system that enhances efficiency, competitiveness, and long-term sustainability of agricultural enterprises in a volatile external environment.

Conclusions and practical significance. *It has been determined that contemporary conditions for agricultural enterprises require a transition to integrated management models that unify sustainable development, social responsibility, and risk management in export supply chains. The study's proposed conceptual framework establishes a multi-level system of interconnected elements, supported by a scientific and methodological foundation for risk assessment, sustainable development indicators, and management decision-making. Applying these approaches through adaptive mechanisms promotes greater efficiency, strengthens competitiveness, and ensures the long-term sustainability of agribusiness in a volatile external environment.*

Keywords: *risk, logistics system, risk management, social responsibility, agricultural enterprise, management, sustainable development, small business, strategy, agriculture, export.*

Постановка проблеми. Сучасні умови функціонування сільськогосподарських підприємств характеризуються високим рівнем невизначеності зовнішнього середовища, що зумовлено посиленням глобалізаційних процесів, трансформацією логістичних ланцюгів та зростанням вимог до екологічної й соціальної відповідальності бізнесу. Особливої актуальності набуває проблема забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств, які одночасно змушені адаптуватися до ризиків експортної діяльності, пов'язаних із нестабільністю транспортної

інфраструктури, змінами торговельних умов та геополітичними викликами. За таких умов традиційні підходи до управління виявляються недостатніми, оскільки не враховують комплексної взаємодії економічних, соціальних і екологічних факторів, що формують довгострокову стійкість підприємства.

Водночас інтеграція принципів соціальної відповідальності в систему управління сільськогосподарськими підприємствами розглядається як один із ключових інструментів підвищення їх конкурентоспроможності та адаптивності до ризиків логістичних ланцюгів експорту. Проте науково-методичне забезпечення такого інтегрованого підходу залишається недостатньо розробленим, зокрема в частині узгодження стратегій сталого розвитку із механізмами управління логістичними ризиками. Це зумовлює необхідність формування нових концептуальних і прикладних підходів до управління, які б поєднували соціальну відповідальність, ризик-менеджмент та принципи сталого розвитку, забезпечуючи синергетичний ефект у діяльності аграрних підприємств в умовах експортно-орієнтованої економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження і публікації свідчать про значну активізацію наукового аналізу стратегій сталого розвитку та соціальної відповідальності аграрних підприємств в умовах сучасних викликів, зокрема глобалізації, трансформації логістичних ланцюгів і військових конфліктів. Так, Голуб І. [1] та Ковальський А. [3] досліджують методологічні та теоретичні засади формування стратегій сталого розвитку, підкреслюючи необхідність адаптивних управлінських підходів, тоді як Бугайчук В. та співавт. [2] акцентують увагу на стратегічному розвитку підприємств у воєнних умовах. Надводнюк О.О. [4] розкриває теоретико-методичні аспекти управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств, а Грицаєнко М.І. [5] і Дюк А.А. [6] підкреслюють роль соціального капіталу та соціальної відповідальності у підвищенні ефективності агробізнесу. Лункіна Т.І. та Широка А.І. [7]

досліджують локальні аспекти соціальної відповідальності в аграрному секторі України. Разом із тим, останні міжнародні публікації (Bondarenko S. та співавт. [8]; Buika S. та співавт. [9]; Kutsmus N. та співавт. [10]) аналізують вплив воєнних дій на структуру експорту, глобальні агропродовольчі ринки та перспективи розвитку агробізнесу в Україні, що дозволяє поєднати локальні і глобальні контексти управлінських стратегій та оцінки соціально-економічної стійкості підприємств. Також низка вітчизняних авторів [11-15] досліджують ризики логістичних ланцюгів експорту сільськогосподарської продукції, що також стало фокусом інтересу й даного дослідження. Отже, обрана тематика, що розкривається в даній роботі, має достатньо ґрунтовну базу для аналізу, однак зазначені аспекти досліджуються окремо й фрагментарно, тому, вважаємо за потрібне провести цілісне дослідження, яке об'єднає всі вище зазначені аспекти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний науковий доробок у сфері сталого розвитку, соціальної відповідальності бізнесу та управління логістичними ризиками, низка важливих аспектів цієї комплексної проблеми залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, відсутнє цілісне теоретико-методичне обґрунтування інтеграції принципів соціальної відповідальності у систему управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств з одночасним урахуванням специфіки ризиків логістичних ланцюгів експорту. Існуючі наукові підходи, як правило, розглядають зазначені компоненти фрагментарно, що унеможливорює формування узгоджених управлінських рішень та знижує ефективність практичного впровадження відповідних стратегій.

Крім того, недостатньо розробленими залишаються прикладні інструменти оцінювання та мінімізації логістичних ризиків у контексті забезпечення сталого розвитку, а також механізми їх інтеграції у стратегічне та операційне управління аграрними підприємствами. Потребує подальшого

дослідження питання формування адаптивних моделей управління, які б враховували взаємозв'язок економічних, соціальних та екологічних параметрів діяльності підприємства в умовах експортної орієнтації. Це обумовлює необхідність поглиблення наукових розробок у напрямі створення комплексного підходу до управління, що поєднує соціальну відповідальність, сталий розвиток і ризик-менеджмент логістичних процесів.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розроблення науково-методичних і прикладних засад управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств на основі інтеграції принципів соціальної відповідальності та інструментів мінімізації ризиків логістичних ланцюгів експорту, спрямованих на підвищення ефективності, адаптивності та конкурентоспроможності аграрного бізнесу в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Методи дослідження. Методи дослідження базуються на комплексному поєднанні теоретичних, аналітичних та прикладних підходів, що дозволяє всебічно оцінити взаємозв'язок сталого розвитку, соціальної відповідальності та логістичних ризиків у діяльності сільськогосподарських підприємств. До основних методів належать *системний та інтеграційний підходи*, а також прикладні адаптаційні механізми, включно з диверсифікацією логістики, цифровізацією процесів та розвитком партнерських відносин. Використання зазначених методів дозволяє формалізувати управлінські процеси, мінімізувати ризики, підвищити ефективність і конкурентоспроможність підприємств, а також забезпечити довгострокову соціально-економічну стійкість в умовах динамічного та невизначеного зовнішнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичне обґрунтування управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств доцільно формувати на засадах системного, інтеграційного та ризик-орієнтованого підходів, які забезпечують узгодження економічних, соціальних та

екологічних цілей функціонування аграрного бізнесу. У цьому контексті соціальна відповідальність розглядається як стратегічний імператив, що визначає якість управлінських рішень, рівень взаємодії зі стейкхолдерами та довгострокову стійкість підприємства. Водночас логістичні ланцюги експорту виступають критично важливим елементом створення вартості, але характеризуються підвищеною чутливістю до зовнішніх ризиків (інфраструктурних, політичних, ринкових), що обумовлює необхідність їх інтеграції у загальну систему управління сталим розвитком. Таким чином, концептуальна основа дослідження полягає у поєднанні принципів сталого розвитку, соціальної відповідальності та ризик-менеджменту в єдину управлінську парадигму.

Так, концептуальна основа дослідження управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств формується як багаторівнева система взаємопов'язаних елементів, кожен із яких виконує окрему функцію у забезпеченні цілісності управлінського впливу.

Першим блоком виступає зовнішнє середовище, яке визначає умови функціонування аграрних підприємств і характеризується високою динамічністю та невизначеністю. Воно охоплює глобалізаційні процеси, трансформацію міжнародних ринків, геополітичні ризики та обмеження логістичної інфраструктури [1-2]. Саме цей блок генерує основні виклики та загрози, що зумовлюють необхідність адаптації підприємств до нестабільних умов, формуючи передумови для впровадження інтегрованих управлінських підходів.

Центральним елементом системи є сільськогосподарське підприємство як відкрита соціально-економічна система, що взаємодіє із зовнішнім середовищем і трансформує ресурси у кінцевий продукт. У межах концепції підприємство розглядається не лише як виробнича одиниця, а як суб'єкт відповідального господарювання, здатний інтегрувати економічні, соціальні

та екологічні цілі у свою діяльність. Його функціонування визначається ефективністю управління внутрішніми процесами та здатністю реагувати на зовнішні ризики [3].

Наступний рівень представлений трьома взаємопов'язаними блоками: сталий розвиток, соціальна відповідальність та логістичні ризики. Сталий розвиток відображає збалансованість економічної, екологічної та соціальної складових діяльності підприємства, орієнтованих на довгострокову перспективу. Соціальна відповідальність виступає інструментом гармонізації відносин із зацікавленими сторонами, формування позитивної репутації та забезпечення соціальної легітимності бізнесу. Водночас логістичні ризики характеризують імовірність порушень у функціонуванні експортних ланцюгів постачання, що можуть призводити до втрат, зниження ефективності та втрати конкурентних позицій [4]. Взаємодія цих блоків формує основу для комплексного управління діяльністю підприємства.

Інтеграцію зазначених складових забезпечує інтеграційний управлінський підхід, який передбачає поєднання принципів сталого розвитку, соціальної відповідальності та ризик-менеджменту в єдиній системі прийняття рішень. Такий підхід дозволяє синхронізувати стратегічні та операційні цілі підприємства, забезпечуючи узгодженість управлінських впливів та мінімізацію суперечностей між різними напрямками діяльності.

Практична реалізація інтеграційного підходу здійснюється через науково-методичний інструментарій, що включає методи ідентифікації та оцінювання ризиків, формування системи показників сталого розвитку, застосування багатокритеріальних методів прийняття рішень, а також інструменти моніторингу та контролю [5]. Цей блок виконує функцію методичного забезпечення управлінського процесу, дозволяючи формалізувати та обґрунтувати управлінські рішення.

Подальшим етапом є організаційно-управлінські механізми, які забезпечують практичну імплементацію розроблених підходів. Вони охоплюють заходи щодо диверсифікації логістичних маршрутів, розвитку партнерських відносин, впровадження цифрових технологій та інтеграції стандартів соціальної відповідальності у діяльність підприємства. Ці механізми спрямовані на підвищення гнучкості та адаптивності системи управління в умовах мінливого середовища.

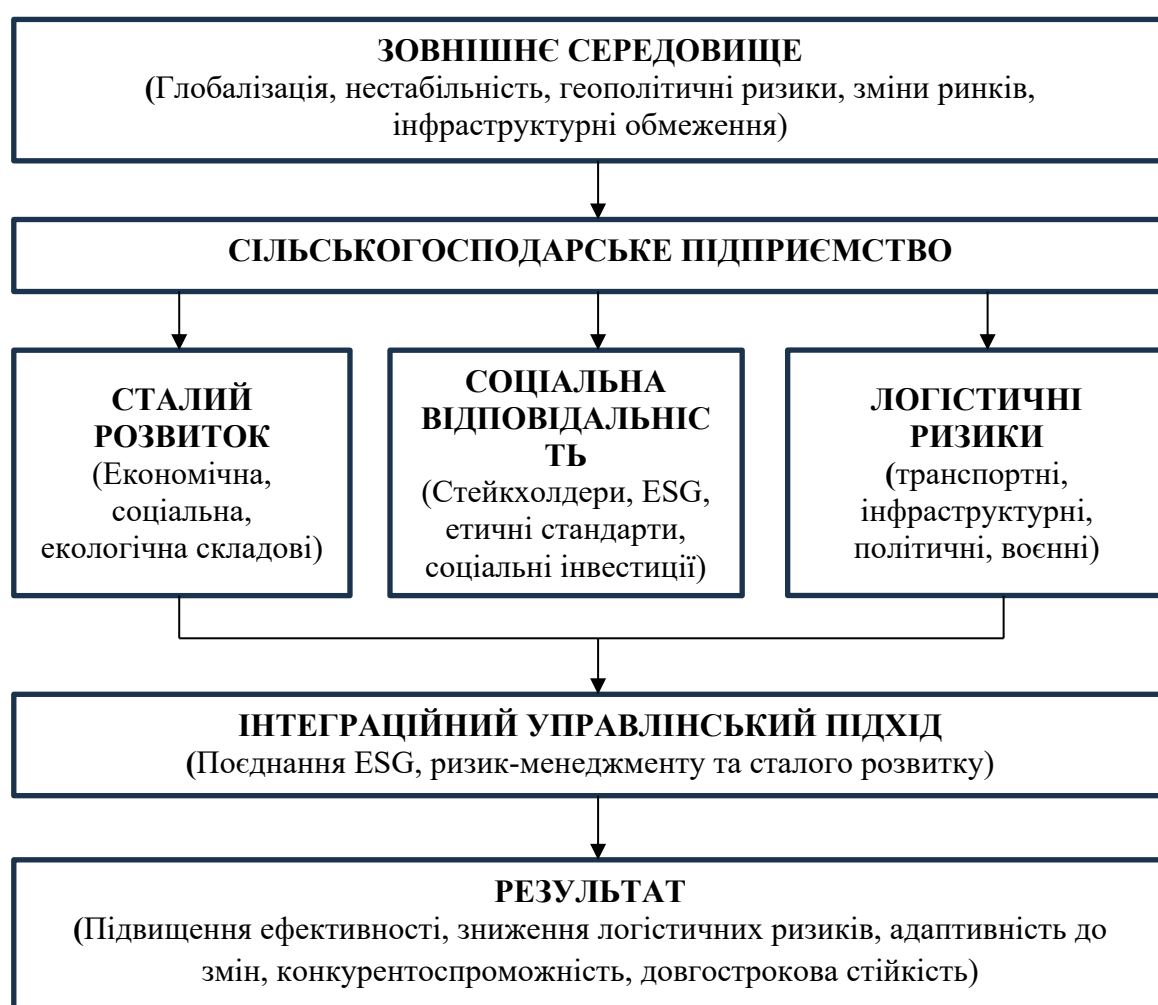

Рисунок 1. Концептуальна основа дослідження управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств

Джерело: власна розробка автора.

Завершальним блоком є результат, який відображає ефективність реалізації запропонованої концепції [6]. До ключових результатів належать підвищення економічної ефективності, зниження рівня логістичних ризиків, зростання адаптивності підприємств до змін зовнішнього середовища, посилення їх конкурентоспроможності та забезпечення довгострокової стійкості розвитку. Таким чином, запропонована концептуальна основа забезпечує формування комплексного підходу до управління аграрними підприємствами в умовах сучасних викликів (рис. 1).

Науково-методичні засади передбачають розроблення інтегрованої моделі управління, яка включає: ідентифікацію та оцінювання логістичних ризиків експортної діяльності; формування системи показників сталого розвитку з урахуванням соціальної відповідальності; побудову механізму прийняття управлінських рішень на основі багатокритеріального аналізу; а також впровадження інструментів моніторингу та контролю результативності [7-8]. Прикладний рівень реалізації таких засад полягає у створенні адаптивних організаційно-управлінських механізмів, що забезпечують гнучке реагування підприємств на зміни зовнішнього середовища, зокрема через диверсифікацію логістичних маршрутів, розвиток партнерських відносин, цифровізацію логістичних процесів та імплементацію стандартів соціальної відповідальності. Це дозволяє досягти синергетичного ефекту у вигляді підвищення ефективності функціонування, зниження ризиків та зміцнення конкурентних позицій аграрних підприємств на міжнародних ринках (табл. 1).

Таблиця 1

Науково-методичний базис формування інтегрованої системи управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств на засадах соціальної відповідальності та ризик-орієнтованого підходу до логістичних ланцюгів експорту

Складова	Зміст	Методи та інструменти	Очікуваний результат
Теоретична основа	Поєднання концепцій сталого розвитку, соціальної відповідальності та ризик-менеджменту	Системний підхід, інтеграційний підхід, stakeholder-підхід	Формування цілісної управлінської парадигми
Ідентифікація логістичних ризиків	Виявлення ризиків експортних логістичних ланцюгів (транспортні, політичні, інфраструктурні)	SWOT-аналіз, PEST-аналіз, експертні оцінки	Повна карта ризиків підприємства
Оцінювання ризиків	Кількісна та якісна оцінка ймовірності та впливу ризиків	Матриця ризиків, методи багатокритеріальної оцінки, статистичний аналіз	Пріоритезація ризиків та визначення критичних зон
Система показників сталого розвитку	Формування ESG-індикаторів діяльності підприємства	Індикативний метод, бенчмаркінг, KPI	Комплексна оцінка рівня сталого розвитку
Інтеграція соціальної відповідальності	Впровадження принципів CB у стратегічне та операційне управління	Стандарти ESG, нефінансова звітність, stakeholder-аналіз	Підвищення довіри та соціального капіталу

Прийняття управлінських рішень	Вибір оптимальних управлінських альтернатив з урахуванням ризиків і цілей сталого розвитку	Методи багатокритеріального аналізу, сценарний аналіз	Обґрунтовані стратегічні рішення
Моніторинг та контроль	Відстеження ефективності управління та коригування стратегії	Balanced Scorecard, аудит, контроль показників	Своєчасне реагування на зміни середовища
Адаптаційні механізми	Забезпечення гнучкості управління в умовах нестабільності	Диверсифікація логістики, цифровізація, партнерство	Підвищення стійкості та конкурентоспроможності

Джерело: власна розробка автора.

Так, запропонований науково-методичний базис відображає системну логіку побудови інтегрованої моделі управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств, у якій поєднуються концептуальні, аналітичні та прикладні компоненти. Його структура демонструє послідовний перехід від теоретичного осмислення сутності сталого розвитку та соціальної відповідальності до формалізації управлінських процедур через інструменти ідентифікації, оцінювання та пріоритезації логістичних ризиків. Важливим аспектом є включення системи показників, що дозволяє здійснювати кількісну інтерпретацію якісних характеристик сталого розвитку, а також забезпечує можливість порівняльного аналізу та моніторингу динаміки змін [9-15]. Такий підхід формує методологічне підґрунтя для прийняття обґрунтованих управлінських рішень в умовах багатофакторного впливу зовнішнього середовища.

Водночас практична значущість розробленої таблиці полягає у її прикладній орієнтації, оскільки вона не лише систематизує методи та інструменти, а й визначає очікувані результати їх застосування, що забезпечує

зв'язок між теорією та управлінською практикою. Інтеграція соціальної відповідальності у процес прийняття рішень підсилює соціально-економічний ефект діяльності підприємств, тоді як використання ризик-орієнтованих підходів дозволяє мінімізувати негативні наслідки нестабільності логістичних ланцюгів експорту. У сукупності це створює передумови для формування адаптивної системи управління, здатної забезпечити не лише поточну ефективність функціонування, а й довгострокову конкурентоспроможність і стійкість аграрного бізнесу в умовах трансформаційних змін економічного середовища.

Висновки. Визначено, що сучасні умови функціонування сільськогосподарських підприємств зумовлюють необхідність переходу від традиційних управлінських підходів до інтегрованих моделей, які поєднують принципи сталого розвитку, соціальної відповідальності та ризик-менеджменту логістичних ланцюгів експорту; запропонована концептуальна основа дослідження демонструє багаторівневу систему взаємопов'язаних елементів, що забезпечують адаптивність і довгострокову стійкість підприємств, а науково-методичний базис формує логіку побудови інтегрованої системи управління, включаючи ідентифікацію, оцінювання та пріоритезацію логістичних ризиків, систему показників сталого розвитку, інструменти прийняття рішень та механізми моніторингу і контролю; практична реалізація цих підходів через адаптаційні організаційно-управлінські механізми сприяє підвищенню економічної ефективності, мінімізації ризиків, зміцненню конкурентних позицій і формуванню довгострокової соціально-економічної стійкості аграрного бізнесу в умовах динамічного та невизначеного зовнішнього середовища.

З практичної точки зору, доцільним є впровадження інтегрованих цифрових платформ управління, зокрема ERP-, CRM- та SCM-систем, що забезпечують комплексну синхронізацію процесів сталого розвитку,

соціальної відповідальності та управління логістичними ризиками, підвищуючи прозорість прийняття рішень і оперативність реагування на виклики зовнішнього середовища. Водночас важливим напрямом визначено формування адаптивної системи ключових показників ефективності сталого розвитку, яка охоплює економічні, екологічні та соціальні індикатори, забезпечує їх систематичний моніторинг і сприяє підвищенню інвестиційної привабливості підприємств та їх відповідності міжнародним стандартам. Крім того, необхідною визначено інституціоналізацію ризик-менеджменту в логістичних ланцюгах експорту шляхом створення спеціалізованих структурних або функціональних підрозділів, що здійснюють комплексну ідентифікацію, оцінювання та мінімізацію ризиків, забезпечуючи стійкість експортної діяльності та безперервність бізнес-процесів в умовах невизначеності.

Список використаних джерел

1. Голуб І. Методологія формування стратегії сталого розвитку аграрних підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № (2 (53)). С. 231-236. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-31> (дата звернення: 29.01.2026).
2. Бугайчук В., Кривульський Є., Глюза К. Формування стратегії розвитку підприємства в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-81> (дата звернення: 29.01.2026).
3. Ковальський А. Теоретичні аспекти формування стратегії сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-90> (дата звернення: 29.01.2026).
4. Надводнюк О.О. Теоретико-методичні аспекти управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств. *Економіка та управління*

АПК. 2022. № 2. С. 124–136. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2022-177-2-124-136> (дата звернення: 29.01.2026).

5. Грицаєнко М.І. Роль соціального капіталу аграрного підприємства в імплементації засад корпоративної соціальної відповідальності. *Економіка АПК*. 2021. №5. С. 17–29. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202105017> (дата звернення: 29.01.2026).

6. Дюк А.А. Соціальна відповідальність у розвитку сільськогосподарських підприємств: значення і аспекти оцінки. *Агросвіт*. 2020. № 5. С. 11–16. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.5.11> (дата звернення: 29.01.2026).

7. Лункіна Т.І., Широка А.І. Локальна соціальна відповідальність в аграрному секторі України. *Modern economics*. 2018. №9. С. 60–66. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V9\(2018\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V9(2018)-07) (дата звернення: 29.01.2026).

8. Bondarenko S., Nikishyna O., Zerkina O., Shaposhnikov V. Transformation of Ukrainian agricultural exports in the context of russian military aggression: structural changes, adaptive mechanisms and global implications. 2024. *Social Development and Security*. 2024. № 14 (3). С. 116-142. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2024.14.3.9> (дата звернення: 29.01.2026).

9. Buka S., Tkachuk V., Kondratiuk V., Tonkha O., Slobodyanyuk N. Prospects for agribusiness in Ukraine over the next 5 years. *International Journal of Environmental Studies*. 2023. № 80 (2). С. 291-298. DOI: <https://doi.org/10.1080/00207233.2022.2157630> (дата звернення: 29.01.2026).

10. Kutsmus N., Zinchuk T., Usiuk T., Prokopchuk O., Palamarchuk T. War in Ukraine: Impact on global agri-food trade. *Scientific Horizons*. 2024. № 27 (3). С. 130-142. DOI: <https://doi.org/10.48077/scihor3.2024.130> (дата звернення: 29.01.2026).

11. Коваленко А.В. Методика наукового дослідження аграрної логістики у період нестабільності. *Агросвіт*. 2025. № 7. С. 105-111. DOI: 10.32702/2306-6792.2025.7.105 (дата звернення: 03.02.2026).
12. Резнік Н.П., Дивнич О.Д., Власюк В.В. Сучасні особливості аграрної логістики. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2021. №2. С. 55-59.
13. Сумець О.М. Теоретико-методологічні засади логістичної діяльності підприємств агропродовольчого комплексу: монографія. Харків: КП «Міська друкарня». 2015. 543 с.
14. Макаренко Н. О., Вовчок С. В. Оптимізація логістичних рішень щодо забезпечення стратегічного управління розвитком аграрних підприємств. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2020. № 4. С. 65-75.
15. Шматок О. В. Аграрна логістика в Україні. *Географія та туризм*. 2012. Вип. 18. С. 221-233.